

PROTOKOLOA

(Azken eguneraketa: 2020/03/05)

EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO IKASTETXEETARAKO GOMENDIOAK, NEURRIAK ETA JARDUN-ARAUAK, SARS-CoV-2 KORONABIRUS KASUAK AGERTUZ GERO (*gomendioak alda daitezke gaixotasunaren bilakaeraren arabera*)

Dokumentu honen helburua haur-eskoletan hartzen diren higiene-neurriak indartzea eta COVID-19 koronabirusaren aurrean ikastetxean abian jarri beharko diren prebentzio-neurriak eta jardunak ezagutaraztea da. Hau da, birusaren transmisioa murriztea egoitza-zentroetako kideen artean.

1. Zer da koronabirusa?

Koronabirusek normalean animaliangan soilik eragina izaten duten birus-familia handia osatzen dute. Birus horietako batzuk animaliangandik pertsonengana transmititzeko ahalmena dute. Hortzeria arruntetik gaixotasun larriagoetara bitarteko koadro klinikoak sortzen dituzte.

Inkubazio-aldia batez besteko 5-6 egunetakoa da (tartea 1etik 14 egunetara).

SARS-CoV-2 koronabirusa, koronabirus mota berri bat da, pertsonengan eragina izan dezakeena. Lehen aldiz 2019ko abenduan atzeman zuten Txinako Hubei probintziako Wuhan hirian.

2. Nola transmititzen da SARS-CoV-2 koronabirusa?

Infekzioa pertsonatik pertsonara transmititzen da. Batez ere, 5 mikra baino gehiagoko arnas tantengatik eta infektatutako pertsonen jariakinekiko kontaktu zuzenagatik. Ez dirudi metro bat edo bi baino distantzia handiagoetara transmititu daitekeenik.

Infektatutako pertsona baten arnas-sekrezioak dituen eskua ukitzeagatik edo aurretik honekin kontaktuan izandako gainazal edo objektuak ukitu ondoren ahoa, sudurra edota begiak ukitzeagatik transmititu daiteke. Adibidez, atearen heldulekua ukitu edo gaixoari eskua eman eta gero, aurpegia ukitzea. Birusak gainazaletan orduak irauten duela uste da.

3. Zeintzuk dira sintomak?

Sintomarik arruntenak, sukarra, eztula eta arnas-faltaren sentrazioa dira. Kasu larriagoetan, infekzioak pneumonia eragin dezake edo arnasa hartzeko zailtasun handia, giltzurrunen funtzioaren galera eta baita heriotza ere. Konplikazio horiek, oro har, adineko pertsonetan edo beste gaixotasunen bat duten pertsonetan gertatzen dira, hala nola, bihotzeko edo biriketako gaixotasuna dutenetan edo immunitate-arazoak dituztenetan.

4. Zer egin behar da transmisio eremuetatik ikasle taldeak itzultzen badira?

Gaur egungo egoera epidemiologikoan, transmisio komunitarioa detektatu den eremuetatik datozenean ikasleei ez zaie eskolara joatea mugatzen; beti ere sintomarik ez badute.

5. Zer egin behar da kasu baten susmoa izanez gero?

Gaixotasunaren sintomak daudela susmatzen bada (sukarra, eztula, arnasa hartzeko zailtasuna, ondoez orokorra ...), familiari jakinarazi behar zaio, ikasleren bila joan daitezten; batez ere adingabea bada. Familiak **900 20 30 50** telefonora deituko du eta bertan egoera baloratuko dute. Laborategiko emaitzak lortu arte, pertsona isolatuta mantenduko da, baieztatutako kasu baten aurrean eramaten diren kontrol-neurriak jarraituz.

Ikastetxeko langileek gaixotasunaren sintomak badituzte, haiek ere etxera joan beharko dute eta gomendio berberak bete.

6. Zer egin behar da kasu bat baieztatzen denean?

Ikastetxe bateko langileen edo ikasleen artean COVID-19 kasu bat baieztatzen bada, **Zaintza Epidemiologikoko Unitatea** zentroko zuzendaritzarekin harremanetan jarriko da, arriskua ebaluatzeko, kasuarekin kontaktua izan duten pertsonak identifikatzeko eta hartu beharreko neurriei buruzko aholkuak emateko.

7. Higienea.

Prebentziorako ezinbestekoak dira higiene neurriak areagotzea, bai ikastetxeko esparruan baita ikasleetan eta ikastetxeko langileetan: irakasleak, begiraleak, zerbitzuetako edo garbiketako langileak, etab. Neurri hauek eraginkortasunez gauzatu ahal direla ziurtatzeko, beharrezkoa da ikastetxeak plangintza bat izatea.

Badira eskola esparruan aipamen berezia behar duten eremu batzuk, hala nola informatika-gela, ekitaldi-aretoa, irakasle gela, jangela, gimnasioa, komunak, liburutegia edota objektuak (argia piztekoak, atek irekitzekoak, barandillak), etab. Higiene neurriak eskola esparru osoan garrantzitsuak badira ere, eremu horietan garrantzia handiagoa da, izan ere; egunean zehar haietatik igarotzen diren ikasleen joan-etorri handia da. Horregatik, komenigarria da aipaturiko tokietako higiene neurriak areagotzea.

Higiene pertsonalerako neurriak

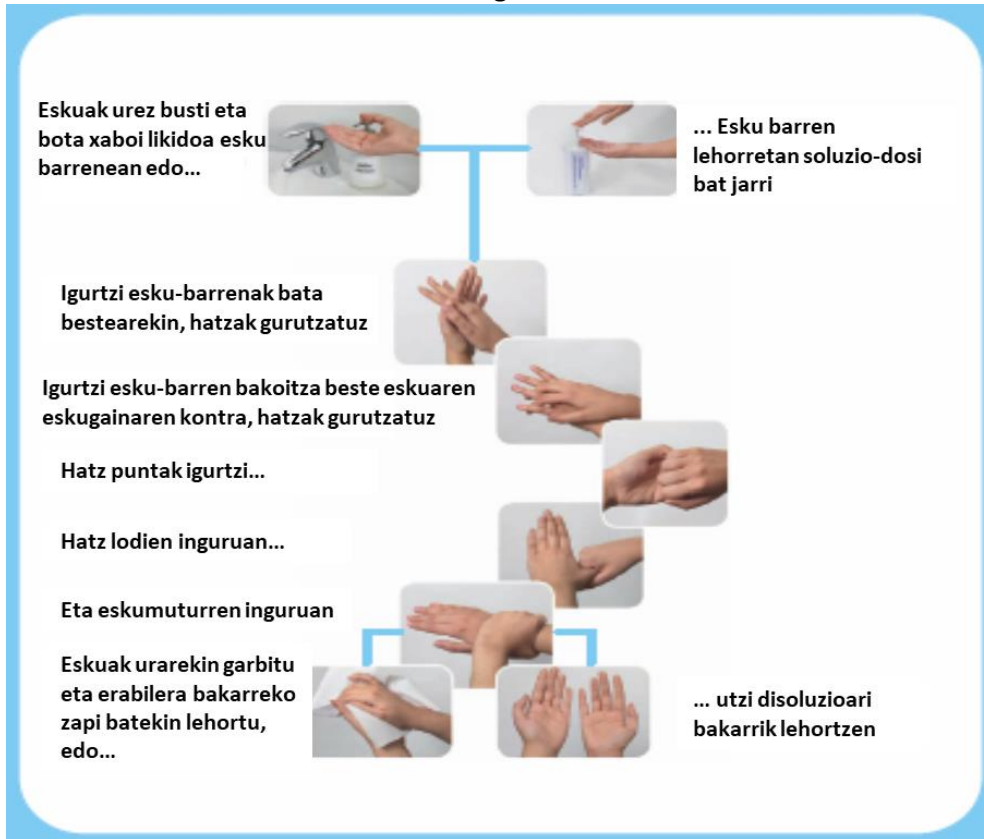
a) Eskuen higiena ura eta xaboiak (1. irudia)

- Eskuen higiena ura eta xaboiarekin egitea gomendatzen da.
- Gomendagarria da eskuak maiztasunez garbitzea eta bereziki:
  - ✓ Eztul egin ondoren.
  - ✓ Doministiku egin ondoren.
  - ✓ Mukiak jo ondoren, sudurra edo ahoa ukitu ondoren.
  - ✓ Bazkari bakoitzaren aurretik eta ondoren.
  - ✓ Komunera joan ondoren.
  - ✓ Jolastu edo objektu arruntak ukitu ondoren.
  - ✓ Bereziki zikinak daudela ikusten denean.

Eskuak garbitzeko prozedura ondorengo da (ikusi 1. irudia):

1. Lehenengo eskuak urarekin busti.
2. Xaboa aplikatu eta eskuak igurtzi hatzen artean eta azazkalen azpian garbituz.
3. Ondoren txorrotako ur askorekin urberitu.
4. Eskuak lehortu erabilera bakarreko zapi batekin.
5. Aipaturiko erabili bakarreko zapiak txorrota itxi.
6. Erabilera bakarreko papera, pedala eta estalkia duen kubo batera bota, ahal bada, plastikozko poltsa duena. Ondoren kubo itxi.

1. Irudia. Eskuak garbitzeko modua

Komenigarria da ikastetxeko langileriak ondorengo egitea planteatzea:

- Haur txikien eskuak ura eta xaboiak garbitzea eta nagusiagoei irakastea.
- Metodo didaktikoak ezartzea, ikasleek eskuak garbitzen ikasteko.
- Ikasleen familiei eskuak garbitzearen garrantzia jakinaraztea eta gomendatzea.

b) Arnas-higienea (2. irudia)

- Ikasleei eztula edo doministiku egitean ondoren agertzen den moduan egitea irakatsi behar zaie:
  - ✓ Erabilera bakarreko paperezko zapi edo komuneko paperezko zapia erabili, horren ondoren, erabilitako zapia zakarrontzira bota eta eskuak garbitu.
  - ✓ Ez baduzu erabilera bakarreko paperezko zapirik, ukondoaren flexuraren gainean egin (ikus 2. irudia).

2. Irudia. Arnas-higienerako neurriak

1. Eztul eta doministiku egitean estali ahoa eta sudurra **PAPERETZKO MUSUZAPIEKIN**, eta **ZABOERRETARA** bota.
2. Ez baduzu paperezko zapirik, eztul eta doministiku egin **ALKANDORAREN MAHUKAREN GAINEAN**, eskuak ez kutsatzeko.

Higiene neurriak ikastetxean

SARS-CoV-2 koronabirusaren kasu batek eztul edo doministiku egitean kanporatutako listu-tantatxoak hurbil dauden pertsonen ahoarekin edo sudurrarekin kontaktuan jar daitezke, edo azaleretan geratu (mahaiak, ateen heldulekuak, objektuak, jostailuak ...) eta bertan ordu batzuk mantendu. Horregatik, garrantzitsua da ikastetxean higiene neurriak mantentzea, indartzea eta prozedura berriak ezartzea.

Garbiketa eta desinfekzioa

Ikastetxeko objektuak eta ingurumen-gainazalak garbitzea eta desinfektatzea lagungarria da haietan egon daitezkeen birusak desagerrarazteko, birusaren transmisioa minimizatzea ahalbideratuz.

- Garbiketa prozeduretarako jarraibideak normalean egiten direnak dira. Komertzialki eskuragarri dagoen edozein **xaboi edo detergentea** erabil daiteke. Ura hotza edo epela izan daiteke, edo erabilitako garbiketa-produktuaren etiketan gomendatzen denaren arabera.
- Xaboiarekin edo detergentearekin garbitu ondoren, urarekin garbitu behar da.
- Desinfektatzaileak eta garbitzaileak erabiltzen direnean, jarraibideak arretaz jarraitu.
- Mahaietan edo objektuetan utzitako hautsa urarekin eta xaboiarekin kendu behar da, eta ez trapu lehorrekin. Ahal den guztietan mopa eta fregona erabili, eta ez erratza. Izan ere, eskobatzean lurretik hautsa altxatzen da.

OSASUN SAILA
Osasun Sailburuordetza
Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritza

DEPARTAMENTO DE SALUD
Viceconsejería de Salud
Dirección de Salud Pública y Adicciones

- Informatika-gelan, ekitaldi-aretoan edota eskola-kafetegian garrantzitsua da higiene neurriak areagotzea; izan ere; egunean zehar haietatik igarotzen diren ikasleen joan-etorri handia da.

Garbiketa ikastetxe osoan egingo da, **gutxienez egunean behin**. Honakoetan arreta berezia jarriko da:

- Mahaiak eta aulkiak.
  - Ateen heldulekuak.
  - Argiaren etengailuak, telefonoak, tinbreak.
  - Eskolako materiala eta material didaktikoa.
  - Gela partekatuak (informatika, ikus-entzunezkoak ...).
  - Ordenagailuetako teklatuak eta saguak.
  - Komunak.
- **Lurrerako alfonbrarik edo estalkirik ez izatea gomendatzen da**, salbu eta horietan garbitasuna zorrozten bada. Edukiz gero, ez dira astindu behar garbitzean.
  - Komenigarria da **erabilera bakarreko paperezko ezpainzapiak** erabiltzea. Erabili ondoren, baztertu egingo dira egunero. Posible bada, pedala eta estalkia duen kubo batera botako dira, plastikozko poltsa bat duena. Paperezko ezpainzapia baztertu ondoren, komenigarria da eskuak garbitzea.
  - Irakasleek adi egon behar dute haize-instrumentuak, arkatzak, errotuladoreak eta ikasleek ahora eraman eta beste batzuekin parteka dezaketen material guztia ez partekatzeko.
  - Gomendagarria da posible balitz, geletako mahaien arteko espazioa urruntzea.

Ikastetxearen aireztapena

- Egunero aireztatu behar dira ikasgelak, jantokiak, komunak eta ikastetxeko gela guztiak. Eskolak hasi aurretik eta ondoren, gutxienez, irekiko dira ikasgeletako leihoak.

Jantokiak

- Jateko tresnak (baxera, mahai-tresnak, edalontziak, etab.): Ikastetxeko ikasleek eta langilegoa erabiltzen dituztenak, garbiketa egokia izan behar dute, ohiko moduan. Ez da beharrezkoa gomazko eskularru esterilak erabiltzea.
- Arreta handia jarri behar da ikastetxeko ikasleen artean edalontziak, mahai-tresnak, ezpainzapiak eta hortzetako eskuilak ez trukatzeko.
- Sukaldeetan otorduak egiteko erabiltzen den materiala ohiko moduan garbitu behar da.

OSASUN SAILA
Osasun Sailburuordetza
Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritza

DEPARTAMENTO DE SALUD
Viceconsejería de Salud
Dirección de Salud Pública y Adicciones

Eskola-garraioa (autobusa)

- Eskola-garraioa erabiltzen bada, komenigarria da ondorengo higie neurriak hartzea:
  - Ibilbidearen aurretik edo ondoren autobusak aireztatzea.
  - Autobus barruko gainazalak urez eta detergentez garbitzea.
  - Erabilera bakarreko papera, posible bada, barruan plastikozko poltsa eta estalkia duen kubo batera bota.

Hondakinen kudeaketa

Ikastetxeak ohiko hondakinen kudeaketa mantenduko du. Hondakinen kudeaketa egiten duten langileak zorrotzagoak izatea gomendatzen da, batez ere hondakinak erabiltzeko behar duten babesari dagokionez. Beti eskularruak erabil behar dituzte.

Higie pertsonalerako materiala

- Komeni da zentroak higie pertsonalerako material hau eskura izatea:
  - Eskuak garbitzeko xaboa, banakako dispentsazioduna izango da.
  - Oinarri alkoholikoko prestakinak.
  - Erabilera bakarreko paperezko eskuoihalak edota esku-lehorgailu elektrikoak, oihalezko eskuoihalak ekidituz.
  - Erabilera bakarreko zapiak.
  - Estalkidun kuboak.
  - Plastikozko xabor poltsak.
- Material hori edukiz gero, beharrezkoa den leku gehienetan banatuko da, hala nola, komunetan, jantokian, patioetan ... eta gune horietako bakoitzean kubo bat jarriko da, ahalik eta eskuragarriena. Kubo horrek pedal bidezko irekiera izango du, eta plastikozko poltsa izango du barruan. Eztul egin, doministiku egin edo sudurra garbitu ondoren, erabilera bakarreko paperezko zapiak botatzeko.

Ikastetxea garbitzeko materiala

- Komertzialki eskuragarri dagoen edozein xaboi edo detergente erabil daiteke.
- Garbiketarako eskularruak.
- Lixiba.
- Garbiketarako ohiko produktuak.